

Asia: VN/31908/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (sairaalat)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit leikkaustoimintaa koskevista muutosehdotuksista (terveydenhuoltolaki 45 §)

-

Kommentit kiireellisen hoidon tarpeen arviota ja kiirevastaanottotoimintaa koskevista säännösehdoista (terveydenhuoltolain 50 §:n 1 ja 2 momentti)

-

Kommentit monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen keskittämistä koskevista säännösehdoista (terveydenhuoltolain 50 §:n 3-5 momentit ja voimaansäilyttämislain 59 §:n kumoaminen)

-

Kommentit ympärivuorokautista perusterveydenhuollon tai akuuttilääketieteen päivystystä koskevista sääntelyehdoista (terveydenhuoltolain 51 §:n 6 momentti)

-

Mahdolliset muut hallituksen esitystä koskevat kommentit

SAK ry kiittää mahdollisuudesta lausua koskien hallituksen esitystä terveydenhuoltolain muuttamiseksi sekä siihen liittyvistä laeista. SAK tukee sitä lähtökohtaa, että hyvinvointialueilla talous on saatava tasapainotettua. Tällä hetkellä kuitenkin hyvinvointialueiden lisärahoitustarve valtiolta on ilmeinen, minkä lisäksi tarvitaan valtioneuvoston tukea palvelujen kehittämiseksi mm. henkilöstön työnjakoa ja työn organisointia uudistamalla sekä tietojärjestelmien nopeutta ja toimivuutta parantamalla. HE-luonnoksessa kuvatut säästötoimet ovat monilta osin puutteellisesti, jopa virheellisesti arvioidut eivätkä todennäköisesti tuota tavoiteltuja säästöjä. Alueet itse ovat arvioineet, että säästöoletukset saattavat jopa kääntyä lisäkustannuksiksi. Sote-sektoria laajemmalle ulottuvat haittavaikutukset kumuloivat kielteisiä seuraamuksia ja aiheuttavat lisäkustannuksia muilla toimialoilla.

On myös syytä todeta, että useat kohdat HE-luonnoksessa auttavat sote-palveluja tarjoavaa yksityistä sektoria, lisäävät yksityisen sektorin toimintamahdollisuuksia ja palveluvalikoimaa sekä näin ollen heikentävät julkisen sote-sektorin asemaa suhteessa yksityiseen sektoriin.

HE-luonnoksen suunnitelma supistaa ympärivuorokautisten palvelujen tarjontaa ja palveluyksiköjä saattaa johtaa henkilöstön siirtymiseen julkiselta sote-sektorilta joko yksityiselle sote-sektorille tai kokonaan toiselle toimialalle. Näin ollen esitys voi aiheuttaa julkisen sektorin henkilöstöpulan pahenemista. HE-luonnoksen arvio ambulanssikuljetusten ja ensihoidon palvelutarpeen kasvusta on todennäköisesti liian pieni, eikä arviota niin kaluston kuin ensihoitohenkilöstön määrän, laadun ja saatavuuden sekä niistä aiheutuvien kustannuksien osalta voida pitää luotettavana.

HE-luonnoksessa tulisi myös täydentää arviointia ehdotettujen muutoksien ekologisista vaikutuksista.

HE-luonnoksen esitykset saattaisivat johtaa potilasturvallisuuden vaarantumiseen sekä nykyisellä palveluverkolla hoidettavissa olevien potilaiden menehtymiseen. Erityisesti toimintakyvyltään rajoittuneet potilaat saattavat kokea harventuvan palveluyksikköverkoston hankalana ja haasteellisena eivätkä riittävän ajoissa lähde hakemaan apua silloin, kun se olisi tarpeellista ja ajankohtaista. Seurauksena voi olla tilanteen pahentuminen tarvittavan hoidon myöhästyessä, mikä johtaa komplikaatioihin, kustannuksien nousuun ja jopa potilaan menehtymiseen.

Myös Kelan matkakorvaukset sekä kotitalouksien matkoihin liittyvät kustannukset ja ajanhukka nousisivat.

HE-luonnoksessa tarkastellaan turvallisuuspolitiikkaa lyhyesti lähinnä varuskuntien henkilöstön sekä asepalvelusta suorittavien kiireellisten palvelujen näkökulmasta. Ympärivuorokautisia sote-palveluja tarjoavien yksiköiden turvallisuuspoliittinen merkitys on kuitenkin esitettyä huomattavasti laaja-alaisempi, ja mahdollisissa eri syistä aiheutuvissa kriisitilanteissa on tärkeitä, että päivystysvalmiudet omaavia yksiköitä löytyy riittävällä tiheydellä koko Suomen alueella.

Riittävän laaja-alaisen sote-palvelujen merkitys ympäröivän alueen elinvoimalle ja muiden toimialojen elinkeinoelämälle on huomattava. Myös ympärivuorokautisen päivystyksen palvelujen merkitys on tärkeä. HE-luonnoksessa esitettyjen niukkenevien palvelujen paikkakunnilla ja niiden lähiympäristössä olisi haitallisena seurauksena todennäköisesti myös elinkeinotoiminnan näivettymistä, työttömyyden lisääntymistä ja aktiivi-iässä olevan väestön vähenemistä.

Sote-uudistuksen eräinä päätavoitteina oli myös alueellisen itsehallinnon ja alueellisen demokratian vahvistuminen.

HE-luonnos tarkoittaisi käytännössä askelta päinvastaiseen suuntaan. Lakiin perustuvat liian tiukat rajoitukset mahdollisuuksiin tarjota palveluja oman alueen väestölle heikentävät alueellista autonomiaa ja demokraattista päätöksentekoa aluehallinnon toimielimissä.

SAK ehdottaa, että HE-luonnos palautetaan perusteelliseen jatkovalmisteluun ja sen aikataulutusta myöhennetään.

Kommentit muista säädösmuutosehdotuksista

-

Kommentit esityksen vaikutusarvioista

-

Tiivistelmä annettavan lausunnon sisällöstä

Tiivistelmä: SAK ry suhtautuu varauksella lausuttavana olevaan HE-luonnokseen ja ehdottaa, että se palautetaan valmisteluun. HE-luonnoksen vaikutusarvioinnit ovat puutteellisia koskien mm. taloudellisia vaikutuksia, henkilöstövaikutuksia, potilasturvallisuutta, turvallisuuspolitiikkaa, alueiden elinvoimaa ja alueellista itsehallintoa.

Eryteisesti tulisi harkita vaihtoehtoa, jossa hyvinvointialueille itselleen jätetään huomattavasti nyt HE-luonnoksessa ehdotettua laaja-alaisempi ratkaisuvälillä alueen väestön tarvitsemien palvelujen järjestämiseksi, mukaan lukien ympärivuorokautinen päivystyspalvelu. Hyvinvointialueiden nykyisiä pulmia ei ole kestäväällä tavalla mahdollista ratkaista ilman lisärahoitusta.

Kommentit sosiaalipäivystystä koskevasta erillisestä muistiosta

-

Latvatalo Eveliina
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Työehdot-osasto
asiantuntijalääkäri Riitta Työläjärvi